

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . . . 2-50 зр. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о год. 6-й пополудни.
Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9. ул. Коперника (Лідога ч. 9.) Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Австрійський парламент і конституційне пересиленє.

(X) З наближенєм речинця скликана нової ради державної відзивають ся щораз частійше голоси, які подають всілякі ліки на парламентарну недугу Австрії. Під наведеним заголовком появиля ся розвідка якогось бувшого посла, що поставив собі задачу, подати способи ратованя тяжко загроженого парламентаризму. Автор взяв ся за рішенє сеї задачі не звичайним, шаблонним способом, а забрав ся до неї із знанєм і омовно, хоч деякі ним подані способи показують ся неможливими і невідповідними. Всеж таки заслугує та розвідка, щоб з нею познакомити наших читателів.

Насамперед застанає ся автор над відроченєм а відтак розвизанєм минувчої ради державної і згоджує ся зовсім з тим розпорядком правительства. Дальше скидуване давної ради було би вже зовсім безцільне. Що-до виглядів на парламентарну роботу нової ради споглядає автор з великою зневірою. Боротьба, яка розпочала ся задля языкової справи, сягнула тепер значно дальше. З языкової боротьби втворило ся конституційне пересиленє. Автор не поділяє думки досить часто розповсюджуваної, мовби парламентаризм пережив ся, а розумний абсолютизм був найліпшим его наслідником. Він підносить проти абсолютизму поважні закиди так з огляду на конституційну Угорщину, як і з огляду на конечну контролю адміністрації і фінансів. Неминучі наслідки абсолютизму в Австрії показали-б ся зараз: 1. загроженє австро-угорских угодних законів; 2. в заграничній політиці захитанє теперішнього становища монархії в Європі; 3. рішуча перевага Угорщини в усіх спільних а особливо економічних справах; 4. недостача успішної контролі фінансової господарки і успішного пособлюваня парламенту в справах податкової політики; 5. упадок довіря в монархії і за границею до фінансової спромоги держави.

Автор є длятого противником абсолютизму як і завішеня конституції. Відтак застанає ся над способами, якими би довести парламент до успішної роботи і запобіженя обструкції. Накиненє відповідного регуляміну не було би ще одиноким ліком. Потреба також конечної зміни парламентарного апарату, бо інакше і нова рада державна може попасти в бездільність. Про яку-небудь зміну конституції в раді державній годі думати, се може зробити лише монарх. Монархови не є се з морального боку неможливо, позаяк в VIII. артикулі основних законів з 21. грудня 1868 (Віст. зак. держ. ч. 145) предвидженої присяги монарха на конституцію при вступленю на трон він не складав, позаяк правив державою вже перед виданєм конституції. А навіть має монарх правний обовязок до того. Він висловив недвозначно

свою волю про се, щоби конституційна діяльність не була спинена. Однак рада державна дійсно самоубійчим способом спинила всяку роботу. Треба отже зберегти саму суть конституції. Автор вказує отже на потребу реформи виборів і посольської палати і домагає ся повороту посередних виборів. В так вибраній посольській палаті не дійшло би ніколи до такої галасливої обструкції, ані до такої бездільності. Однак він не домагає ся посередних виборів з краєвих соймів, а радить утворити в тій ціли окружні репрезентації (Kreisvertretungen), які могли би узглядити всякі інтереси народностей в поодиноких краях, а наслідком того вийшли би вибори до ради державної з корпорацій, в яких не було би ніякого національного руху або дуже незначний. Також в адміністраційнім згляді радить він повернути до давних округів. А щоби вволити історичним домаганням краєвих соймів що-до вибору послів, належало би на думку автора перевести рівночасно реформу палати вельмож, до якої сойми вибирали-б членів. В так уладженім парламенті не можна-б однак обійти ся з першим регуляміном. Треба би умістити постанови, які спиняли би масові внесеня, безнастанні голосованя, треба би завести парламентарну сторожу, виключуване галабурдних послів і утрату диет. Належало би також признаїти інтервенцію судів у всіх галабурдах попри найширшу свободу слова і найсумліннійше виконуване посольського обовязку.

Автор думає, що переведенє тих рад забезпечило би хосенну роботу в раді державній, але додає, що між народами повинен настати мир, а до сего повинно довести рішенє національно-языкового питання.

Він домагає ся наперед рішеня сеї справи в найвисших інстанціях, а відтак можна би се перевести і в низших. При такій методі покаже ся, як далеко можна буде піти в иньших владах без нарахеня державного інтересу. Крім того повинен бути конституційно заведений роз'ємчий суд, який мав би рішати всякі національні спори на основі законів. На его думку повинні також провінціальні індивідуальности найти більше узглядненє в державнім устрою. Він бажає приверненя давної чеської надворні канцелярії, котрої начальник був би членом міністерства, і заступав подрібні чеські справи, а також коронації цісаря чеським королем, що не супротивляє ся конституції з 1861. і 1867. р.

Краї позаугорські повинні одержати спільну назву Австрії, а монарх повинен коронувати ся цісарем Австрії.

Свої замітки кінчить він словами: »Провидінє давало часто великі задачі в руки монархів. Они повинні бути розвизані. Цісар Франц Йосиф є один з найбільш обовязкових і несамолюбних монархів. Він ніколи не лякав ся повіреної єму задачі і переводив її добре і сумлінно. Народи сподівають ся, що й тепер се вчинить. Треба, щоби непартійним мужам, які творять его

раду, повірено виконанє змін. Постоянність осіб промавляє найліпше за сталостю системи. Але ті мужі державні повинні здобути ся на рішуче діло.«

Автор однак не добачає, що як-раз тим мужам не достає енергії і рішучости і се також одна з причин політичного пересиленя держави.

Руска справа в урядовім освітленю.

(Далі).

Поки у Відні запало рішенє про подробиці задуманого поділу краю, зайшла важна зміна в галицькій губернії, якої управу обняв Франц гр. Стадіон. Відрочено се рішенє аж до вислуханя погляду нового губернатора, котрому переслали веї поділові операти бар. Кріга. Гр. Стадіон, як в усім, так і в сій справі самостійної думки і розсліджуючий глибше справу, в справозданю з 27. серпня 1847 усунув ся від вислову рішучого погляду, поки добре не пізнає краю і его відноси. Був він вельми сумлінний, щоби виводив право до такого знаня краю з давнійшого короткого побуту в характері молодого губерніяльного і циркулярного урядника. Однак вже в сім справозданю підіє сумніви, які насувають ся супроти потреби одноцільного переведеня адміністраційної реформи в цілім краю (організаційної перших інстанцій адміністраційних замість мандаториятів) а заразом супроти одноцільности стоячої на дневній черзі великої реформи суспільних відносин (регуляція панщизняної справи). На останку додав гр. Стадіон, що колиб конечно мусів виступити вже на вступі до Галичини з внесенєм в справу поділового проекту, то мусів би застерегти одноцільність розбитої адміністрації тим способом, щоби обидві губернії оставали під кермою одного шефа цілого краю. Справозданє гр. Стадіона викликало поновну найвисшу постанову з 13. жовтня 1847 р. Замітний є тут поспіх в залагоджуваню сеї справи в часах, коли бюрократична метода проволікування навіть справ незамотаних була доведена до крайности.

»Не є моїм заміром — звучить найвисша постанова цісаря Фердинанда — щоби пересправи що-до постановленого поділу Галичини на дві губернії були занехані аж до повного переведеня всіх в тій провінції розпочатих організаційних уладжень. Навпаки треба по мысли моєї постанови з 29. марца с. р. все приладити, щоби сей поділ можна сейчас перевести, скоро лише узнаю пору до сего відповідною. А гр. Стадіонові треба визначити відповідний, скільки можна обмежений речинець до предложеня зажаданой від него опінії про будучу адміністрацію краю, що однак не має спиняти безпролотного виданя незалежних від сеї опінії приготовляючих розпорядків, як в. пр. що-до винайденя уміщеня в Кракові. Треба на останку взяти під розвагу також питанє, в якій звязи з собою мають оставати в будучині обидві губернії без шкоди для їх самостійности, щоби згідне поступованє в загальних і важнійших справах краєвих було забезпечене, все однак без піддаваня їх під спільного начальника краю.« Отже поділ мав бути в політичнім згляді дієковитий і рішучий.

Гр. Стадіон дав відтак в справозданю з 12. падолиста 1847. на поновне візванє майже зло-

*) Das österreichische Parlament und die Verfassungskrisis, Wien, 1901. Manz'sche k. u. k. Hof-Verlags- und Universitätsbuchhandlung.

сливу відповідь. Каже іменно, що не може зробити ніяких закидів против потрібних поділових виробів бар. Кріґа, але їх основу уважає «зовсім хибною», о скільки она не числить ся з будучими змінами в адміністраційнім устрою, що дальше можна би забезпечити згідне поступоване обидвох «губерніяльних сенатів» у Львові і в Кракові, наколи їх керма буде повірена одному губернаторови. «Не бачу на се ради — кінчить ґр. Стадіон — а все видає ся мені то безуслівно конечним, щоби висше згадані органічні зміни були одноцільно уложені, переведені і викінчені».

Тимчасом незалежно від справи поділу Галичини зорганізовано окружну владу в Кракові з Вільгельмом бар. Кріґом яко старостою на чолі. Канцлер Інзаґі в рескрипті з 17. падолиста 1847. виявив ґр. Стадіонові отверто один з поводів приспішеної організації окружної влади в Кракові і наглядного натиску в справі поділу Галичини. Ходило тоді іменно о виразне запереченне обігаючої тоді в Кракові поголоски, мовби прилучене сего міста до Австрії не було кроком поважно довершеним, а навпаки небавом належало виждати воскресеня краківської республіки.

Рік 1848. застав справу поділу Галичини на два губерніяльні округи неполадженою. Коли ґр. Стадіон полишив становище губернатора, а тимчасова управа перед іменованем его наслідника (Вацлава Залеского) перейшла в руки тодішнього губерніяльного віцепрезидента ґр. Голуховского, справа набрала характеру далеко небезпечнішого задля виступеня народно-політичних мотивів, які доси можна було лише відгадувати, яких однак в губерніяльних актах ще отверто не підношено. Руска Рада іменно зложила в руки ґр. Голуховского петицію до цїсаря з просьбою о скорий поділ Галичини узасаднюючи сю просьбу правами і розвитковими потребами рускої народности, яка доси уполідржена на случай осягненя адміністраційної окремішности піднесла би ся зараз з дотеперішньої протрації.

ґр. Голуховский мав тоді перед собою питання наперш засадничо вже пересуджене повисше наведеними цїсарськими рескриптами а відтак відсвіжене і спопуляризоване на народно-руській основі, яка в тодішніх правительственных кругах у Відні мала запевнену симпатію і могла числити на всяку піддержку. Коли та петиція надійшла до Відня і з справозданем ґр. Голуховского з 15. червня 1848. р., що покликувало ся на справоздане ґр. Стадіона, застала там поле звідки інде підготовлене. Конституційні відносини бо війшли вже були на похилу дорогу і точили ся помало але рішучо в реакційну пронасть, котрої скриті на разі корифеї громадили свої сили в кожній провінції. В Галичині, пише др. Лозіньский, руску справу уважали в тих кругах точкою спору в борбі з ворохобою польщиною. Тоді то вже числили на се в Відні, що коли раз Галичина буде поділена на два губерніяльні округи, тоді боротьба з неспокойними елементами буде тим самим у великій мірі улекшена. Польщина бо стратила би в таким случаю в східній Галичині основу під ногами супроти переваги розбудженого і адміністраційно відділеного руского елемента і відокремлена на західну Галичину дасть ся удержати в карбах з підмогою енергічнійшої адміністрації.

На кілька місяців однак справа проволочла ся, позаяк реакційне сторонництво на цїсарськ дворі не було ще належно приготвлене розпочати рішуче ділане. Як двозначну відгравали тоді ролю у Відні, засвідчає подія, що нового губернатора Вацлава Залеского вислали до Галичини ніби-то з пацифікаційною місією і з уповажненем до доволі далеко ідучих уступок в користь польского елемента в переведеню організаційних проєктів, а мимо того уміщено в его номінаційнім декреті се застережене, що він іменований «губернатором Галичини включно з краківським округом і Буковиною, а на случай поділу провінції на два губерніяльні округи також губернатором Кракова». Небавом однак послідувало бомбардоване Львова і се було ударом о хитку будівлю конституційну, або радше о руштоване виставлене доперва коло сеї повстаючої будовлі. Залеский дістав між иньшими поручене без проволочки утворити окрему губерніяльну комісію в Кракові. Залеский пе-

ревів се не без ремонстрації супроти міністерства, котрому представив не лише недостачу строгого розложеня компетенції краківської губерніяльної комісії, але крім того виразно висловив, що «хвиля теперішня супроти стану краю, зворушеного вельми всякого рода агітаціями, є зовсім невідповідна до так важного кроку, як фактичний поділ краю на два губерніяльні округи».

(Далі буде).

Державний бюджет.

Вчорашна Wiener Ztg, оголосила шість цїсарських розпоряджень:

1) Бюджетова провізорія за перший піврік 1901.

2) Рахунковий закон за 1900 р.

3) Продовжене обовязуючої сили закона з р. 1895, виданої для Триесту і Мужія, а відносячого ся до звільненя від податку і належитостей.

4) Продовжене закона з р. 1893, признаючої увільнене від податків торговельним коаблям.

5) В справі дотації державного, меліораційного фонда на 1901 р.

6) В справі підмоги з державних фондів для Товариства парової корабельної комунікації на Дунаю на р. 1901.

В бюджетовій провізорії мусіло ся з огляду на стан річи, викликаний розвизанем державної ради, запевнити дальшу державну господарку поза біжучий рік. Узглядняючи речинець скликаня нової державної ради, як і часу, потрібного після теперішнього досьвіду до уконститування ся парламенту і до нарад над державним прелімінарем, мусіло ся з природи річи запевнити державі средства на довгий час і з сеї причини постановлено провізорію на 6 місяців.

Ся нова провізорія, так само, як провізорія за II, піврік 1900, уповажнює правительство, в ціли евентуального зміцненя касових засобів, до затягненя в разі потреби біжучого довгу аж до суми 50 мільонів корон, а се средство усправедляють згляді осторожности, мимо дотеперішньої можливости обходженя ся без такої позички.

Так званий рахунковий закон, в недостатку фінансового закона за рік 1900, має на ціли уложене центрального замкненя рахунків за біжучий рік і впроваджує подібні зарадженя, які вже в літах 1898 і 1899 стали оголошеними на підставі цїсарських розпоряджень. Рахунковий закон на біжучий рік, згідний загалом з проєктом фінансового закона за р. 1900, різнить ся від него лише о стілько наслідком деяких подій: піднесла ся зарівно цифра видатків о 1,203.483 корон, як цифра доходів о 895.029 корон.

Дальше розпоряджене дотичить квоти, яка має з державних фондів засилити в р. 1901 державний фонд меліораційний. Ся дотація назначена законом в річній квоті 750.000 злр., супроти сего, що правительство не могло в парламентарній дорозі перевести наміреної зміни дотичного закона з 14. серпня 1898 р., стала підвишеною на підставі цїсарських розпоряджень з р. 1898. на 850.000 зр., в р. 1899. установлено єї на 1,000.000 зр., а на рік 1900 в квоті 2,000.000 корон. Теперішнє цїсарське розпоряджене підвищає на р. 1901 сю суму на 2,500.000 корон.

Характеристика поезий

Петра Гулака-Артемовского.

(Далі).

В посланю до Терешка (1832. р.) і в «Ой час нам Грицьку пошанувать ся (1836. р.)» Артемовского, що перший з харківських письменників виспівав сю пісню, бачимо виразні сліди і надії на утворене козацких полків і впливу російского письменства¹⁾. Річ певна, що й полекші признані для українського письменства після 1830. року, могли бути товчком до уложеня сих поезий.

¹⁾ Артемовский тішить ся надією, що цар велить «не некрута а козаків давать», дальше згадує він, що після польского повстаня «уже й могорич в Варшаві запивали (порівнай Жуковського «Руская слава»: и гости пира были ть-жь...). Як Жуковский, так і Арт. неприхильно характеризує Наполеона.

Але вже в тій першій фазі его урядового патріотизму можемо підозрівати ще й иньшу, чисто личну причину. Кониський розказує нам, що в часі польского повстаня якийсь урядник, Черняев, зробив донос, що в Харкові завелась потайна, революційна громада і що на чолі єї стоїть тріумвірат: проф. Артемовский, ректор університету Кроненберг і проф. ун. Куницький. За тим доносом пішла трусениця; трусели і в кватирах і в університеті, ба й на улиці супротив домів, де жили ті три мужі, зривали дошки на пішоходах і глядали слідів «заговору й революції». Однак мимо острої трусениці не найдемо нічого. Коли цар Микола прибув до Харкова, позвав до себе Артемовского і сказав до него: «Тебя, кажется, немножко беспокоили?» Опісля повіз его в тюрму, де вже сидів Черняев за свій поганый донос. Вказуючи на Черняева, цар озвав ся до Артемовского: «Тебя беспокоили по милости этого негодяя...»¹⁾.

Кожний признає, що така подія, яка була в силі раз на все зломити житє і будучність Артемовского, могла викликати в его душі незатерте вражінє і глибоку вдячність для царя, а вислідом їх міг бути сей урядовий патріотизм, який бачимо в названих поезиях. І колиб ми може не були в проможности виправдати поета в цілости за сю струну, то принайменше не могли би на него за се кинути каменем, без ніяких застережень.

Але ми зневолені осудити Артемовского безпощадно за другу фазу его урядового патріотизму, яка виступає дуже ярко в его поезиях, почавши від р. 1853. Українському поетови не вільно було апотеозувати російского царя в тім часі, коли Шевченко, Костомаров, Куліш та иньші українські письменники, чи то в салдатских шинелях, чи на засланю зі скованими устами і руками терпіли свою нічим не провинену кару²⁾ в часі, коли духове житє України було тяжко пригломшене і згнетене Миколаївскою реакцією.

Мотиви сего патріотизму в другій фазі его розвою були чисто личного змісту. Про се дізнаємо ся з поезий Артемовского. Поет маніфестує свій патріотизм під впливом факту, що цар наділив его орденом св. Станіслава. Як тішив ся поет надією, що одержить ордер і самим орденом, про се свідчать нам его імпровізації. Так в одній з них, писаній дня 20. червня 1851. р. під адресою Андр. Андр. Ваґнера, читаємо:

Ой, щоб Вас! Ей, Андрію!

Сказав би щось, — та не посьмію...

Та вже-ж побачимо, яку там дацю,

Ви привезли за сю нам працю?³⁾

Артемовский нетерпеливий, коли в девять день пізнійше (29 червня 1851. р.) пригадуєсь знов Ваґнерови:

Андрію! Андрію!

Розмірковать не вмю,

Чи ждатель його?

Сам тямши — от того,

Що стрічки через плечи.⁴⁾

В півроку пізнійше потішає ся Гулак, що вже «пішла слава про Станіслава». На вістку що ордер єму признаний, поет двічі справляє благодарственні молебени (8 і 16 січня 1852 р.), опісля непокоїть ся, що присилка ордеру опізняє ся. Поетови здаєсь, що місто зьвіздки прийдуць скорше для него «гвіздки», щоб «забуть домовину». Свою ереміяду, уложено в імпровізації, шле Артемовский Льонґінові, а в листі до Ваґнера пише: «Вотъ уже минуло 24 дня съ тѣхъ поръ, какъ грамота подписана, а св. Станислава нѣтъ, какъ нѣтъ. Это необъяснимо! Непостижимо.»⁵⁾ Всею вино, що ордер не приходить, складає Артемовский на «залізну дорогу», постронну «сучими Німцями», що йде «без волів і без коняки», бо «сами чортяки ридван підганяють». За орденом тужить Гулак мов та дитина, коли пише:

Колиб швидче вже от тая

Зьвіздочка зас'яла,

¹⁾ Кониський: Відчити з історії русько-укр. письменства XIX в. Сьвіт з р. 1882. стр. 241. і Огоновский: «Ист. лит. рус.» Ч. II. (1). стр. 212.

²⁾ Порівнай: Дашкевича: «Отзвѣвъ...» стр. 236 і дальші, де подані дуже прихильні голоси сучасних російских учених про ціли кирило-методіївского братства.

³⁾ Киевская Старина з р. 1897. том 56, стр. 477.

⁴⁾ Там же. стр. 479.

⁵⁾ Там же. стр. 483.

От тогді-б то болість злая
Камнем з серця спала.¹⁾

Ордер прийшов. Гулак тішить ся (дня 13. лютого 1852 р.), бо гарна та галка біла, що до Петра прилетіла, бо поетови вже нічим журитись, бо вже всего дїпняв, чого бажав. Свою радість виявляє поет в імпровізації, зверненій чи то до царя, чи до его секретаря, Льонгінова:

Чого бажав, усе ти дав:
На пів віку стане;
Аби лишень ти вікував
О, мій любий пане!

Через плечі почепив ти
Стрічку червоненьку,
А над серцем пришилив ти
Звїздочку ясеньку;

І на radoшax серденько
Під звїздою бєцця —
Що аж стрічка та частенько
На грудях трясєцця!

Артемовский тішить ся надїєю на новий, обіцяний ордер,²⁾ то знов нарікає, що вже далась єму «в знаки та галка біла», бо до ордеру мусить він щодня голитись, а свої жалі на сю тяжку працю кінчить таким вершом, писаним до Льонгінова:

Тільки не лайсь —
Та не знущайсь,
Бо кепска вийде справа,
Як зашморгнусь
Тай почіплюсь
На стрічці Станіслава.³⁾

Ми нарочно навели виїмки з сих імпровізацій Гулака, щоби мати погляд, чим одушевляв ся під старість колишній оборонець свободи кріпаків, щоби ствердити, як справедливо оцінював Артемовського російський письменник де-Пуле, що видів в нїм офіціальну фігуру чоловіка, що в професурі добачав «карьеру кь отличіямъ и почестямъ», що навіть на лекції приходив «весь увѣшений орденами и сиющій перстєнями».⁴⁾

(Далі буде).

З політичного поля.

Вислід виборів до державної ради став гробом т. з. демократичної польської демокрації. Сконсолідовані стороництва людовців, лібералів завели ся в свої надїях. Провідник людовців п. Стаїнський утратив мандат, а п. Романович вийшов вправді при доповнюючїм виборі з міста Львова, але его вибір поважно заквєстїонований сею обставиною, що при головнім виборі почислено десять чистих карток в виборчїй урні як важні голоси і через се викликано потребу доповняючого вибору. Питанє, чи сей процедур, непредвиджений законом, який в сїм случаю витрутив з рук посольський мандат контркандидатуви др. Дулембі — є ще нерішене (гл. в новинках). Отже сей некорисний вислід послїдних виборів спонукав опозиційні, польські стороництва зїйти ся в Кракові, і утворити консолїдацію. До консолїдації втягнуто також стороництво кс. Стояловского, яке мимо того, що сам шеф не перейшов при виборі до Відня, може похвалити ся ще найліпшим успіхом, бо вибороло собі три мандати на Мазурчинї. Заклочена зрода не має бути злукою сороництв в одно, але запевненєм взаїмної помочи і агітації при виборах. Виборчі округи розділено між себе і при надходячих соїмових виборах придїлено на опозиційні стороництва аж 14 мандатів з сїльскої куриї. Всї справи має полагоджувати спільний виконуючий комітет, до якого увїшли: Вислоух, Станїнський, др. Шафлярский, кс. Стояловский, др. Волод. Левицкий і Шаєр. Коже стороництво має свою власну програму і свою автономію та буде ставляти своїх кандидатів. Колиб делегати з одної сторони не згодили ся на кандидата другої сторони, то він має уступити, а на его місце має ся поставити другого. Всякі справо-

зданя і звістки про діяльність злучених стороництв мають поміщати ся зовсїм обєктивно в Стояловского «Вєнцу» і «Пшчулце» та в «Курєрі львівскім» і «Слові польскім». Небавом виконуючий комітет, з огляду на приближаючі ся соїмові вибори, має видати спільний маніфєст, в яким будуть піднесені спільні, провідні засади, стверджаючі «народовий, поступовий і антиклерикальний» характер союзу».

Документи до історії „нової ери.“

(Далі).

Заяви признаня Є. Е. Митрополиті д-ру С. Сембратовичеви.

Ваша Ексцелєнціє! Найдостоїнїйший Архієрею, Гр. Кат. Митрополито Галицькій.

Видѣль ново-основаного руского товариства политичного «Народна Рада» вь Бучачи свѣдомий того, —

що Ваша Ексцелєнція прилюдною похвалою и апробатою народной програми, поставленої вь Соїмъ предѣдателемъ руского клубу Высокоповажанимъ п. Юліаномъ Романчукомъ дали: а) велику оборону рускому народови и греко католицької церквѣ, — б) тѣсну и нерозлучну звязь межи церкою а народомъ, що становлять вь кождімъ народѣ основу до щасливого розвою, — в) неоспориме свѣдоцтво для морально-политичного житя у нашого народа, такъ часто обвинованого безвинно, — подносять се велике и памятне дѣло, котре вь наслѣдкахъ народного житя черезъ сполучєнє князѣвъ церкви и виступленє ихъ дѣятельно яко речниківъ народныхъ передъ Найдобротливїйшимъ Монархомъ и передъ св. Престоломъ римскимъ, єсть безкопєчно важне и вельми спасительне для всѣхъ Русинівъ; — видѣль «Народной Рады» бучацкой свѣдомий того всего заявляє отсимъ вь имени цѣлого товариства Вашой Ексцелєнції найсердечнїйшу вдячність и заразомъ заявляє бажанє, щоби Високїй князѣ руской церкви заразомъ заступали мирекїхъ князѣвъ нашого народу, а тогды наш рускій народъ буде мати передъ Найяснїйшимъ Монархомъ и Св. Престоломъ вь князяхъ церкви вѣрнихъ зашитниківъ своихъ природныхъ правъ и толкователѣвъ народныхъ чувствъ и подѣ ихъ опїєю розвине ся вѣдми силами свого народного индивидуального житя для хвалы Божой и для добра державы.

Се наше заявленє высказанє вь горячой любови и сынѣвской преданности, зволють Ваша Ексцелєнція, яко голова руской церкви и першїй прилюдный оборонитель руского народа, прийяти адресу признаня для Высокихъ князѣвъ греко католицької церкви. —

Водѣ Видѣлу руского товариства политичного «Народна Рада».

Вь Бучачи дня 20-го н. ст. сѣчня 1891. р.

Николай Галуциньскїй голова.

Теодоръ Косарчук секретарь товариства.

Новинки.

— Календар. Ві второк: гр.-кат. Бонифатїя; рим.-кат. *Новий рік*. — В середу: гр.-кат. Ігнатїя муч.; рим.-кат. Макария.

— Єдинственная газета руско-кат. свѣщенства є по словам одного «свѣщенника» зі Станіславава — «Галїчанїн». Сей «свѣщенник» замїстив по причинї нашої дописи «Catholicissimi» — своє глаголанє в «Галїчанїнї», в яким окрім пустих фраз і простацких вигадок, на які би ми не звертали уваги, находить ся також знаменний, висше наведений висказ, що іменно не хто инший, а «Галїчанїн» є «єдинственным органом католического свѣщенства». Се не парадокс, не фраза, а вже прямо безличність! Не маємо лишє тепер, перед кінцем року, досить місця в часописи, щоби привести ad oculos тому «свѣщенникови зі Станіславава» пашквіль его «єдинственной газети «Галїчанїна» під заг. «Унїя Берестейска» як-раз в память 300-лїтнього ювілея церковной Унїї в р. 1896. Се був би автентичний доказ, як ся Унїя виглядає в «обороннім органї» станіславівского «свѣщенника-дописувателя» а заразом, які се унїяти, що мають претенсію до станіславівского, владичого престола, а за те в своїм дїянїм обкидують свѣщенників-народовцїв всяким плюгавством.

— З Станіславава пишуть нам: Дня 27. с. м. відбули ся тут збори відпоручників вдовичосиротиньского епархїального фонду і продовжали свої наради ще і 28. грудня. Збори зажа-

дали від комісії управляючої інтабульованя на реальности Бурси св. Николая позички, зятягненої Бурсою в фондї на збудованє дому чиншового. З нагоди зборів відбув ся у ВПреоєсвѣщ. Митрополита дня 27. в честь відпоручників духовенства і свѣтских Русинів, відзначених папским ордером pro ecclesia et Pontifice, пращальний шир. Прочї три, що по дорозї з Риму «погубили» ордери, до недавна вельми «влятєльнї», зависним оком споглядали крізь вікна епископской палати та радї не радї мусїли вдоволити ся... оскомою. Sic transit gloria.

— Від вечеркового комітету тов. «Академічна Громада» у Львові. Товариші! Дня 12. лютого 1901. устроюєтє наше товариство в сали «Народного Дому» вечерницї з танцями. Запрошеня вже в сих днях будемо вислати і тому відзиваємось до Вас, Товариші, а особливо до тих, що вїхали на свѣята, присилайте як найбільше адрес. Час вже не довгий, коли зважимо, кілько то часу потребуєтє всякі приготовленя. Адреси просимо подавати о скілько можна як найдокладнїйші і присилати як найскорше на руки комітету Львів — Рїнок ч. 10. За комітет: *Осип Шухевич*, голова; *Іван Брик*, секретар.

— Артист-маляр п. Микола Івасюк отворив виставу своїх образів в промисловім музею в Чернівцях. Часопись «Буковина» пише про сю виставу: «Вистава богата. Є там образи із природи, портрети, студїї, жанрові образи і образ Хмельницького в хвилї, коли як побідник вїзджає в браму Києва, а єму на повитанє виходять митрополит Сильвестер Косів в духовенством. Образ іще не зовсїм скінчений, але робить на глядача велике вражєнє».

— Резервовими офіцерами між иньшими іменованї: Михайло Тєсля 30. п. п., Юліян Курилович 55. п. п., Максим Левицкий 95. п. п., Гїполит Кїсєлевский 95. п. п., Володимир Загайкевич 55. п. п., Лев Попович 41. п. п., Іван Турчнський 55. п. п., Чєслав Рожанський 30. п. п. і Жигмонд Терлецкий 15. п. п., — Зєнон Ярославский і Теодор Рожанковский (пол. артилерїя).

— Чи білі (невиповненї) картки при голосованю є важні? В сїй справї пишуть: При першїм голосованю на посла до ради державной з міста Львова, почислено білі картки межи важні відданї голоси, в наслїдок чого д-рови Дулембі не стало 10 голосів до абсолютной бїльшости. Якиби білі картки признано неважними, др. Дулемба був би одержав кільканайцять голосів понад абсолютну бїльшість. Чи білі картки має ся вчислєти як важні відданї голоси чи нї, є о стїлькє неважне, що закон про се мовчить; загално лишє каже, що не вчислєє ся лишє таких карток, на яких не даєтє ся точно означити особу, на яку віддано голос. Приключило ся також раз, що білих карток не вчислєвано, а стало ся се в Трутновї в 1897. р. при виборї Вольфа. Тамошний староста, як виборчий комісар, признав білі картки неважними та лишє сїм способом вибрано Вольфа послом, кількома голосами понад абсолютну бїльшість. Якиби білі картки дочислили, було би Вольфови не стало кілько голосів, а тяжко вносити, щоби староста нагнав закон на его хосєн. Сеї справи не можна було рїшити в парламентї через обєтрукцію. Коли вибір Вольфа був важний, то зарядженє другого вибору у Львовї було рїшучо неважне. Розходить ся тепер о те, чи намїсництво має право не видати посольскої карти. Що-до сего закон признає, що намїсництво видає посольську карту по перегляненю виборчих актїв. З сего виходить, що не має права видати карту тому, кого оголосила послом виборча комісія, але тому, хто дійсно одержав абсолютну бїльшість голосів. Намїсництво має право розслїдити, чи не зайшла опїбка при численю і признаваню важними відданих голосів, та аж перєсвїдчивши ся, що все в порядку, видає вибраному посольську карту.

— З Коломиї доносять: Онодї увязнено убїйників коршмаря в Залучу, Копїля Зігельвакса. Ними є: Михайло Надурак, Микола Надурак і Микола Кордибан з Загайполя та Микита і Дмитро Ткачук зі Старого Гвїздця. Всї пять увязнєних творили добре zorganizовану шайку рабїників і допустили ся в околици кількох грабежїв, як пр. в церквї і костелї в Загайполи та в домі коломийского купця Бїшля. Виновників вислїдив поліційний агент з Коломиї Розєнравх, а жандармерия відставила їх до коломийского суду, де они признали ся до всїх нападів і грабежїв та подали місце, де находять ся зрабованї рїчи. Між иньшими найдено там єстик від плуга, яким убито Зігельвакса. За шестим членом шайки слїдить жандармерия.

— Епіграф д-ра Володимира Александрова... Присилають нам отсе з Харкова найдений між паперами звїсного поета бл. п. Александрова ось який епіграф самому собі:

Володимир Александров,
Доктор медицини,
Умер з тїєї самої причини,
З якої й всї ті умирають,
Що медицини зовсїм і не знають!

— Небезпечний гїсть. В околицях Тульчана

¹⁾ Там же, стр. 482. в імпровізації: «Свїтїть місяць у віконцє».

²⁾ Там же, стр. 489.

³⁾ Там же, в верхї: «Ну вже таки далась в знаки».

⁴⁾ Против погляду де-Пуле полємізував неоправданно проф. Огоновский: *Op. cit.* II. (2.) стр. 212-13.

коло Варшави настав між населенем великий страх з причини утечи дикого льва з менажернійної клітки. Лев навав ще тої самої ночі, як утік, на переїздячого тамтуди жидка Шмуля Рибак і убив ему два коні. Сам Рибак уйшов смерті лише тому, що спав на помості візка накритий грубою веретою. Доокресне населене зажадало від уряду, щоби він зарядив лови на небезпечного полудневого гостя.

— **Переписка редакції і адміністрації.** Впр. о. о. Л. Тих. в Мол. Десять злр. одержали. Рахунки годять ся. Дякуємо.

— **Дрібні вісти.** В Карльсруге застрілив ся студент електротехніки Вацлав Крижановский, родом з Галичини. — В Орові, дрогобицького повіта лютує шкарлатина. — В Тернополи від лат. Нового року зачне виходити тижневник «Rodolain» під редакцією д-ра Рудольфа Мантля.

Телеграми.

Краків, 31. грудня. Лікарі шпиталю св. Лазаря ухвалили застрайкувати, если сойм не узглядить їх жадань що-до підвищення платні. Они домагають ся 14 посад секундарів з платнею 1.400 К. річно і 10 посад старших практикантів з платнею 600 К. річно. В тій справі перебуваючий ту гр. Ст. Бадені переговорював з представителями лікарского персонулу шпиталю і прирік їм свою поміч.

Будапешт, 31. грудня. В міністерстві торговлі веде ся нарада над підвищенням залізничних тариф на Угорщині.

Лондон, 31. грудня. Ген. Кітшенер доносить, що в різних околицях появили ся добре зорганізовані відділи боерскі та нападають на англійскі війська і залізницю.

COLOSSEUM Ernesta Thorna, у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна. Програма від 1. до 15. січня 1900.

При співучасті військової музики 80 п. п.

1. *Трупа Grigory* зі своїми ікарійськими ігрищами. 2. *Трупа Стоянов* російскі співачки і танцери. 3. *Robert Nickel* славний гуморист і комік. 4. *Трупа Bairoth's* англійска пантоміна. 5. *Hermanos de Castilla* іспанській танець та дзвонковий концерт. 6. *The Thorniu's* ексцентриці. 7. *I Garcia* представитель силуеток. 8. *Трупа Anasta* сцена в реставрації. 9. *Mst. Marcello* жонглер при участі комічної асистенції. 10. Славна австралійска баритонова співачка *La belle Margaschani*, котра в попередній програмі за-для слабости не могла продуковатись, буде виступати в теперішній програмі. — Початок о 8. год. вечером.

Що дня велике представлене. В неділю і сьвята два представлення. Що п'ятниці *High Life* представлене. Білети вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльсона, при ул. Кароля Людвика у Львові.

За певну і добру льокацію поручаємо

- 4 1/2% листи гіпотечні
- 4% листи гіпотечні коронові
- 5% листи гіпотечні преміовані
- 4% листи товариства кредитового земского
- 4 1/2% листи Банку краєвого
- 5% облігації Банку краєвого
- 4% позичку краєву
- 4% облігації пропінацийні

і всілякі ренти державні
Ті папери продаємо і купуємо по найточнійшим курсі деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечень

„ДНЪСТЕРЪ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припоручене Всч. Духовенству і всім вірним Впресов. Митроп. і Пресов. Еп. **Ординариатам** всіх трех епархій, обезпечає будинки, урядженє домашне, скот, господарскі внаряди, збіже в зерні і солі, сіно в стогах і будинках против шкід огневих.

Стан фондів гваранційних з днем 31-го грудня 1899 вносьть:

Фонд резервовий	245.814 кор.	52 сот.	} 486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій	148.480	—	
„ спеціальна	1.684	80	
Фонд основний	72.000	—	
„ емеритальний	18.166	60	

Тарифи «Днѣстра» дуже умірковані, услія обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроблочно. До кінця 1899 року вивсели виплачені шкоди 1,669,565 кор. 88 сот. Поліси «Днѣстра» приймає Банк краєвий і Каса ощадности у Львові, Колсмії, Самборі, Долині, Святині, Гроденці, Теревовлі і Заліщиках при позичках гіпотечних.

На жите мсжна обезпечитись через «Днѣстеръ» в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає найкористивійші услія, представляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає поліси і квіти в рускім язичі. Зголошеня о уділенє агенцій в окрестностях, де нема близько агентів «Днѣстра», приймає ся. «Днѣстеръ» виплатив агентам по конєць 1899 р. провізії 216.714 корон.

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просьвіти»).

Інформації і посередництво до заключеня ОБЕЗПЕЧЕНЬ ЖИТЕВИХ в найкористивійших комбінаціях.

Позички Тов. взаїмн. обезп. і взаїмн. «Днѣстеръ» на 5 1/2% і 1% додатку на кошта адм.

Хто ще не читав

ФРАНЦА МЕШКА:

Драма на селі

ціна 70 сот.

і того самого автора:

НАГУЛА

ціна 30 сот.

оповіданя з життя Словінців в перекладі Г. Кузіва

нехай як найскорше замовить сі дві книжочки в Наук. Товар. ім. Шевченка, ул. Чарнецького 26, або в Ставропільській Книгарні, ул. Руска у Львові.

Товариство взаїмного кредиту

„ДНЪСТЕРЪ“

стоваришенє з обмеженою порукою, Львів, ринок ч. 10 (дім „Просьвіти“).

уділяє позички за оплатою 5 1/2% і 1% додатку на кошта адміністраційні, властителям ґрунтів і господарств до 500 корон за порукою двох відповідних ручителів або за інтабуляцією, над 500 корон тільки за інтабуляцією на першім місці, до сплати в ратах на 3 до 10 літ. Сьвященники, не посідаючі реальностей, мусять крім поруки двох ручителів предложити еще полісу житєву; обезпечитись можна через «Днѣстеръ» в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові після всяких можливих комбінацій.

Згаданє Товариство приймає вкладки до опроцентованя від членів і третих осіб по 4%.

Удїл членський вносьть 50 кор., списове 2 кор. Членом бути і позичку дістати може тільки член обезпечений в «Днѣстрѣ».

Інформації уділяє Дирекция листовно або агенти Товариства взаїмних обезпечень «Днѣстеръ».

Гіпотечного.

БАНКУ

Контора виміни
ц. к. упр. гал. акц.

виплачує без потрученя
проніяї або коптів

цінні папери

вильсовані

КУПОНИ

Всілякі